

**POWER-KVINDER
KVINDENETVÆRKET
FÅR NY LEDELSE**

**SOMMERLÆSNING
LÆS BØGERNE
FØR DIN NABO**

**SKOLEFERIE
EKSAMENERNE
ER I HUS!**

AMAKURU

Kvindenetværket i Danmark (Sjællandsafdelingen) har med en støtte på 10.000 kr. gjort det muligt for seks menigheder at sende 25 deltagere på kursus tre dage i Rubura. Her knokles der med at lave en køkkenhave.

Kvinder, køkkenhaver og kaniner

Kvinder udgør flertallet i de fleste kirker her i Rwanda og Burundi, men ofte er deres indflydelse ubetydelig. Takket være støtte på 10.000 kr. fra danske baptisters Kvindenetværk Sjælland har 25 familier i det nordlige Burundi fået håb om en bedre fremtid. I tre dage lærte de om køkkenhaver og kaninavl, en kombina-

tion der giver dem mulighed for indtægter, gødning til køkkenhaven og bedre ernæring til deres børn.

I alt var 15 kvinder og 10 mænd fra seks forskellige menigheder/kvindegrupper på tre dages træning i Rubura. Mændene var også

Deltagerne viser stolt deres færdige køkkenhave frem - og sender en stor tak til Kvindenetværket i Danmark. Nederst hilser Rasmus på to af deltagerne (der er altid mange børn på træninger), og kvinderne lærer at holde en kanin!

inviteret, fordi deres deltagelse er vigtig for at skabe respekt om arbejdet og efterfølgende støtte til at sikre, at kvinderne får lov at bruge tid på den ekstra opgave hjemme.

Baptistkirken i Burundi har konsulenter ansat, som vil følge op med besøg, støtte og rådgivning til deltagerne, så kvinderne lykkes med at omsætte deres viden hjemme. Samtidig skal kvinderne hjælpe med at uddanne resten af menighedens kvinder i at dyrke køkkenhaver og kaniner, så endnu flere får glæde af træningen.

Kvindenetværket støtter også kvindearbejdet i Rwanda med fokus på små indkomstgenererende aktiviteter. Her har flere af kvindegrupperne investeret i grise, som giver god gødning til deres jord. Landbruget her er meget traditionelt, og med få og enkle teknikker kan høsten ofte mange-dobles. Derfor går kvinder, marker og mission hånd i hånd i Burundi. Og selv om det lyder utroligt, skal der ofte ikke mere til end uddannelse, kaniner og køkkenhaver til at skabe liv og håb.

Burundis og Rwandas kvinder opfordrer til at støtte Kvindenetværkets arbejde i Danmark!

Nyt formandskab for baptistkirkens kvinder

Så er der for nylig valgt nye ansigter i ledelsen i Burundis baptistkirke (UEBB) og i kirkens kvindenetværk, som glæder sig til at være med til at sætte deres præg på kirkens udvikling. For første gang nogensinde har Burundis baptister valgt en kvinde til forretningsudvalget på linje med de øvrige fire mænd, som hidtil har udgjort ledelsen. (Kamp)valget faldt på Francoise Ndayisenga, som de seneste otte år har været leder af Kvindenetværket og er gift med den tidligere formand for UEBB, Julien Nsengiyumva. Francois er valgt for de kommende fire år.

Samtidig har nye kræfter tager over i Kvindenetværket, som har valgt Beatrice Akimana og Anne Marie Nyiraneza (billedet tv), der begge er gift med nogle af kirkens dygtige og veluddannede baptistpræster. De er valgt for en femårig periode. Rasmus mødte dem for nylig i Rubura og lovede at bringe en hilsen til danske baptister og kvindenetværket i særdeleshed selvfølgelig. De er særligt optagede af kvinders rettigheder, sundhed og uddannelse, og i at mændene begynder at tage family planning (prævention) alvorligt. Burundis befolkningsvækst er en tikkende katastrofe.

Det nye formandskab var også med på køkkenhave- og kanintræningen og håber de kan lave flere af den slags samlinger, hvor de kan uddanne kvinder i ledelse og landbrug og tale både marker og mission!

Portræt af Beatrice Akimana (th)

Beatrice har en historie som så mange andre burundi: Et liv på flugt, vokset op i flygtningelejr, afbrudt uddannelse, men en styrke til at rejse sig. Og Beatrice har også styrke til at være noget for andre og brænder for at hjælpe Burundis kvinder.

Beatrice blev født i 1975 i den nordøstlige del af Burundi i Kirundo. I 1993 efter mordet på Burundis første demokratiske valgte præsident flygtede familien til Rwanda. Her fulgte folkemordet allerede seks måneder senere og turen gik videre til Congo og derfra til Tanzania i 1998.

Her mødte hun sin mand Dieudonne og blev gift i 2001. Undervejs lykkedes det at få lidt uddannelse, men der mangler stadig ét år i at færdiggøre sekundærskole, hvor hun specialiserede sig indenfor sundhed. Hun håber, hun kan få mulighed for at gøre sin uddannelse færdig.

I 2012 blev mange flygtninge sendt retur til Burundi og familien rykket op igen. De bor nu med deres fem børn i Bujumbura, hvor Dieudonne er præst i Ngagara Baptistkirke samtidig med, at han læser en bachelor i teologi i Uganda (3 mdr. om året).

Beatrice er selv ved at tage en treårig "diplomuddannelse" i mission og ledelse finansieret af den kristne organisation ALARM, og er netop inviteret til Nairobi af Afrikas kirkeråd, AACC, til en træning for kvinder om traumebehandling, som er et stort - men ofte skjult - behov overalt også i kirkerne i Burundi. Hun glæder sig meget - også til at flyve for første gang! Forhåbentlig lykkes hun også med at få mere luft under kvindernes arbejde i Burundi de kommende år.

Sommerferie

To års skolegang i Rwanda sluttede fredag, som derfor naturligt nok blev en dag med blandede følelser. Mange elever stormede ud af skoleporten og råbte hurra for skoleferien, men for vores børn var glæden over ferien blandet med tristhed over at skulle sige farvel til lærere og kammerater.

Andreas og Anna med to priser, som de fik ved årets skoleafslutning. Andreas for godt arbejde særligt i matematik, og Anna for at have læst flest bøger af alle i grundskolen: Mere end 150 engelske bøger var det blevet til. Forhåbentlig holder det engelske ved, når vi kommer hjem.

På vej hjem fra skole sagde Anna: *"Altså, jeg vil helt sikkert gerne til Danmark, men måske kunne vi komme tilbage hertil om 1 eller 2 år og så gå i skole her igen et par år. For jeg vil gerne blive ved at se mine venner både her og i Danmark."* Andreas var mere direkte: *"Det er det, som er skide irriterende ved at bo her. Altså at man skal sige farvel. Det gider jeg ikke."* Nej, det er der ingen af os, der synes er sjovt, men vi har også talt om, at et farvel heldigvis samtidig er goddag til noget nyt.

Sommerlæsning

Der findes mange gode bøger om Rwanda, som vi tror mange af jer vil kunne få glæde af, selvom de er på engelsk, så vi har som familie udvalgt nogle stykker for både børn og voksne. Få en lille appetizer her og køb den før din nabo :-)

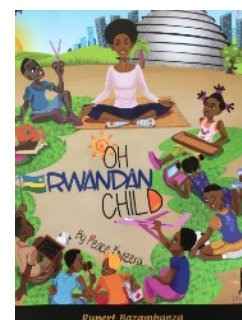
Baking Cakes in Kigali (2009) af Gaile Parkin. Anmeldt af Line.

Bogen handler om Angel Tungaraza, som bor i Rwandas hovedstad Kigali, hvor hun har en lille forretning, hvor hun bager kager til sine naboer, når særlige anledninger skal markeres. Kunderne deler deres historier med hende (nogle af dem har overlevet folkemordet i 1994), og Angel erfarer, hvor meget de hver især har at græde og glædes over, også hende selv. Romanen er skrevet med stille humor og stor detaljerighed og bringer Rwanda til live!

Oh Rwandan Child (2017) af Peace Kwizera. Anmeldt af Anna.

Bogen er på 20 sider og er egentlig især skrevet til rwandiske børn for at give dem ideer til, hvilke job de kan få, når de bliver voksne. Der er meget flotte tegninger i bogen. Bogen viser, at man kan blive læge, ingeniør, fodboldspiller, it-specialist, leder (som Kagame), pilot, mode-designer, sanger og lærer.

Jeg synes bogen er urealistisk, fordi de fleste i Rwanda arbejder i marken eller har en lille butik ved vejen, men det er selvfølgelig godt at vise børn, at de kan drømme om en anden fremtid og måske nå den, hvis de arbejder hårdt. Jeg kan også godt lide, at piloten er kvinde, så pigerne kan se, at de også kan drømme stort.

The ABC's of Rwanda (2017) af Kelly Burke og Dominique Uwase. Anmeldt af Andreas og Anna.

Det er en rigtig flot billedbog, som fortæller om Rwanda. Om naturen og om hvordan folk lever. Og vi synes den er sjov, fordi den har en side for hvert bogstav, som siger noget om

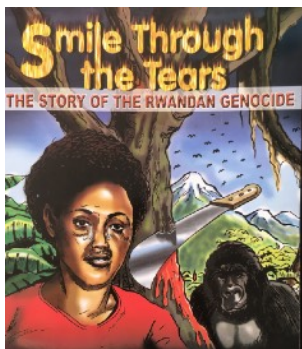

Rwanda. Den begynder med bogstavet A, som står for Akagera (landets dyrepark), B står for Bananer, C for Cows (køer), D for Dance osv. Bogen forklarer i 2-3 sætninger om hvert emne og stiller et spørgsmål til læseren; fx: "kender du nogen som har en ko?" Det gør vi nu! (Line: Andreas har fået læst bogen højt af forfatteren, og spørgsmålene gav stor anledning til snak og begejstring! Bogen er flot illustreret og særdeles velegnet til børnetalen eller søndagsskolen).

Smile through the tears. The story of the Rwandan Genocide (2005) af Rupert Bazambanza. Anmeldt af Emil.

Historien om folkemordet er skrevet af én som overlevede. Han spekulerede længe over, hvorfor han overlevede, som den eneste i sin familie, og han fandt frem til, at det var fordi han skulle fortælle om sine oplevelser til hele verden i form af denne bog. Forfatteren emigrerede til Canada i 1997, hvor han blev uddannet i it og design, hvilket har gjort ham i stand til at skrive historien i form af en tegneserie.

Forfatteren skriver i forordet, at Helvede eksisterer. Det er her på jorden. Det er had og rasediskrimination.

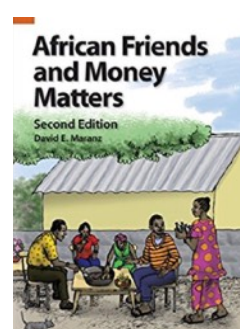
Jeg synes han har lavet en meget flot bog, og det tog mig kun et par eftermiddage at læse. Jeg synes den fortæller om de forfærdelige ting, på en god måde,

hvis man kan sige det. Billederne er selvsagt forfærdelige, men han er dygtig til at tegne.

Jeg vil anbefale bogen til teenagere, som vil vide noget om Rwanda, men jeg vil *ikke* anbefale min søster at læse bogen, for det er jo helt forfærdeligt at tænke på, at naboer slog naboer ihjel. Og Anna kan ikke lide uhyggelige historier. Hun vil - ligesom mange andre - få mareridt, hvis de reelt vidste, hvor forfærdeligt folkemordet var.

African Friends and Money Matters (2001) af David Maranz. Anmeldt af Line.

Det kan indimellem være svært og frustrerende at arbejde her i Afrika, fordi der let opstår misforståelser eller det er svært at forstå, hvorfor kolleger fx gør som de gør nogle gange. Her har denne bog været en stor hjælp til at forklare, hvorfor vi som europæere og afrikanere ofte reagerer forskelligt, selvom begge parter reagerer rationelt. Bogen beskriver en række konkrete situationer og forklarer dem ud fra en henholdsvis vestlig og afrikansk kultur. Udgangspunktet er at folk reagerer rationelt i langt de fleste situationer, så hvis man prøver at sætte sig ind i andre småder at se tingene på, er det nemmere at samarbejde og finde fælles forståelse.

Et godt eksempel er, at vi i Vesten anser det for fair, at alle betaler samme pris for fx en liter mælk, mens det ikke er tilfældet i en afrikansk kontekst, hvor det anses for fair, at den som har flere penge betaler lidt mere for mælken, end den som har færre penge.

Jeg vil anbefale bogen til alle, som skal være i Burundi/Rwanda/Afrika i kortere eller længere tid, eller folk som har rejst på kontinentet og undret sig. Bogen sætter oplevelser i perspektiv og gør det nemmere at samarbejde og finde fælles forståelse.

Mine minder af Knud Rønne Hansen (2016). Anmeldt af Rasmus.

Knud har gennem et langt liv været en af baptistkirkens bedste formidlere og har flere bøger bag sig om Rwanda og Burundi. "Mine minder" er en spændende erindringsbog, som for min generation giver et indblik i en meget anderledes

hverdag i Danmark for blot nogle få generationer siden, og som fortæller om Knud og Jyttes mange år som missionærer her i Burundi og Rwanda. Knud kom til Burundi første gang i 1961 og forlod landet igen for sidste gang i 1995 og gjorde tjeneste i flere omgange.

Knud og Jytte ankom i august 1961 lige før Burundis konflikthistorie for alvor tog fart, blot en måned inden kronprinsen Louis Rwagasore blev valgt til landets første premierminister. Rwagasore havde ofte sin gang blandt danske missionærer.

"Jeg fik flere gange hilst på Rwagasore, der kom til Hans Emmings kontor [i Bujumbura hvor Knud arbejdede; Emming var en af de første missionærer]. En aften da han kom forbi var Nina Larsen også tilstede, og det blev til en meget hyggelig samtale, da de også kendte hinanden".

Én måned senere blev Rwagasore dræbt, skudt i hovedet. *"Det var en tragedie, der rystede hele nationen. Svend Aage Hagstrøm forstod hvad begivenheden indebar, mens vi nye blot var lidt rystede over, at prinsen var blevet skudt af en lejemor".* Det skulle blive den første ud af mange af Knud og Jyttes venner og bekendte, som mistede livet gennem årene i både Rwanda og Burundi.

Men på trods af politiske konflikter voksede Baptistkirken, og der var gode nyheder fra missionsmarken: *"Nyantanga var den første menighed i Rwanda, der blev etableret i*

1940. I 1970 var det blevet til 11 menigheder med 11.900 medlemmer". Knud fortæller også om den lange vej indtil der forelå en endelig bibeloversættelse på kinyarwanda: *"Den færdige oversættelse af hele bibelen blev først færdig i 1956. Det var en lang vej fra dengang de fire evangelier blev oversat første gang af de tyske missionærer i 1915."*

Den første ordination fra vores præsteskolet i Nyantanga blev foretaget i 1971, men præstegeringen bød på mange risici. *"De to første præster havde gjort et stort stykke evangelisk arbejde. Gituro gik til fods ned til de nye kredse øst for Butare. Yohana Mirango kørte på cykel mod vest fra Runyombyi op i Gikongoro-provinsen. Disse cykelture kom til at koste ham livet, da hans bremse på cyklen engang svigtede på vejen nedad mod Akan-yaru-floden."*

I midten af 1970'erne kostede en cykeltur endnu en af kirkens ledere livet, præsten Jeremiya Nyirinkwaya der var blevet generalsekretær efter Knud Rønne (de første årtier var det danske baptister, der besad de ledende poster i kirken) og som var gift med en af Gituros døtre. *"Jeremiya forsvandt en dag han cyklede ud for at besøge en menighed syd for Butare. Ingen i den menighed havde set ham den dag, og man fandt hverken hans cykel eller spor af ham. Det var igen en af vore bedst uddannede mænd fra kirken, der pludselig blev fjernet fra sit job, og ingen fik forklaring på, hvor han blev af. Det var en tid inden de politiske drab i Rwanda blev almindelige, men noget tyder på, at han gik samme*

vej som så mange senere, hvis lig blev kastet i Akanyaru-floden.”

Knud fortæller levende og med humor om både de store linjer og om små pudsige eller sjove episoder. Det er spændende at dykke ned i historien og læse om, hvor anderledes arbejdsbetingelserne var dengang, om samarbejdet med andre kirker om fælles præstedannelse før vi vel nåede dertil i Danmark, og om udviklingen af vores egne to kirkesamfund UEBB og UEBR. Men konflikterne og tragedierne fylder også meget, vi har ikke valgt den letteste missionsmark som danske baptister. Men mest fylder kærligheden til Rwanda og Burundi - så pas på, hvis du selv læser bogen, for engagementet smitter!

Korte nyheder

NY BEVILLING: LANDBRUGSPROJEKTER

Sammen med vores partnere i Burundi, Dutabarane og Baptistkirken har vi i januar fået bevilget ca. 1,2 mio. kr. fra Dansk Missionsråd (DMRU) til et landbrugsprojekt, som vi skal implementere i Rubura-området i det nordlige Burundi. Og så har vi netop sammen med Dutabarane fået endnu en bevilling fra CISU på ca. 2,4 mio. kr. til et større treårigt landbrugsprojekt. Begge projekter skal opstartes hen over sommeren. Vi er kedede af ikke at kunne følge det tæt, men vi glæder os over, at vi véd, at det kommer til at gøre en stor forskel for tusindvis af familier.

GORILLAS IN THE MIST

Line og Rasmus gjorde i år det samme som ca. 25.000 andre: Vi besøgte de berømte gorillaer i Virunga Nationalpark, som udover folke-mordet nok er det som flest udlændinge kender Rwanda for. En fantastisk smuk dyre og naturoplevelse - og den gode nyhed er, at bestanden vokser efter, at gorillaerne var udrødningstruede i 1980'erne og 1990'erne.

FRA ARKIVERNE

Tilbageblik til 1944 både her og i Danmark. 9 danske missionærer er her ikke længere, men her er nu omkring 75,000 baptister i Rwanda og Burundi, så vi har som danske baptister sat aftryk og missionen har båret frugt.

